

آغاز اجراهای صحنه‌ای از فردا

به دنبال شهادت آیت‌ا... رئیسی و هیات همراهش، تمام فعالیت‌های فرهنگی به مدت یک هفته تعطیل شد و بر همین اساس، سالن‌های نمایش نیز در یک هفته‌گذشته هیچ فعالیتی نداشتند، علاوه بر اجرای نمایش‌ها، تمرین گروه‌های نمایشی نیز متوقف شده بود که با سپری شدن ایام تعطیلی، سالن‌های نمایش از فردا فعالیت عادی خود را از سر می‌گیرند. ازجمله نمایش‌هایی که خبر رسیده از دوشنبه

گفت‌وگوی «جام‌جم» با میثم یوسفی، کارگردان نمایش «انگشتر اسرارآمیز»

تئاتر انسان‌ساز بدون حمایت

میثم یوسفی یکی از هنرمندانی است که فعالیت خود را از دهه ۷۰ آغاز کرده و تاکنون با اجراهای بسیاری برای کودکان و نوجوانان با شیوه‌های مختلف و متنوع دست به تهیه و تولید نمایش‌های آیینی سنتی هم زده است. اولین بازی، یک قبیله، هدیه اسرارآمیز، عمو نوروز اومده و شاپرک بهاری، تعدادی از آثاری است که او برای کودکان روی صحنه برده است. نمایش «انگشتر اسرارآمیز»، نوشته آتسا شاملو با کارگردانی میثم یوسفی این روزها در تالار هنر اجرا می‌شود. در این نمایش بازیگرانی همچون ناصر احمدی‌فر، عاطفه بحرالعلوم طباطبایی، مریم خاکسارتهرانی، محسن قصری، مینا مقامی‌زاده و شراره یوسفی به ایفای نقش می‌پردازند. این نمایش با روایتی کودکانه تلاش می‌کند روایتی ایرانی از قصه‌ای را پیش روی مخاطب خود قرار دهد و در آن آیین‌های ملی مانند شب یلدا را برای بچه‌ها برجسته و معرفی کند. با میثم یوسفی درباره کار اخیرش گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید:

رضا آشفته نویسنده و منتقد

۹] شما سال‌هاست که به‌صورت تخصصی در زمینه تئاتر کودک و نوجوان فعالیت دارید. چه انگیزه‌ای باعث شده تا برای کودکان تئاتر کار کنید؟

تئاتر، هنری انسان‌ساز است و در دوران کودکی بر شخصیت کودکان و نوجوانان بسیار تاثیرگذار است. همین موضوع انگیزه من برای فعالیت در این عرصه است و با عشق به کودکان سرزمینم ۲۶ سال است که برای آنها نمایش روی صحنه می‌برم.

۹] متن «انگشتر اسرارآمیز» اقتباسی است ولی شما در آن به آیین‌های ملی هم توجه دارید. چگونه این نمایشنامه نوشته شد؟

این متن در سال ۹۶ توسط نویسنده نمایش آتسا شاملو براساس نمایشنامه «دوازده ماه سال» ساموئل مارشاک نگارش شده بود و توسط شورای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان تایید شده بود و در اختیار اینجانب برای روی صحنه‌رفتن قرار گرفت. البته این دومین همکاری من با خانم شاملو بود و با آگاهی و رضایت نویسنده در بخش‌های مختلف متن از ابتدا تا انتها تصاویر اجرایی ذهنم را با شاعر نمایش آزاده فرهنگیان مطرح کردم تا نمایشنامه از لحاظ بصری و شکل اجرایی موزون‌تر و دارای لحن موسیقایی بیشتری شود تا بتوانیم با بهره گرفتن از موسیقی و تصویرسازی بیشتر کلیت متن نمایش را بویات و از لحاظ بصری ارتباط بهتری با مخاطب برقرار کنیم.

۹] چطور شد که این متن را مناسب برای اجرای عروسکی و صحنه‌ای دیدید؟

طبیعتا یک کارگردان بعد از پشت سر گذاشتن تجربیاتی برای روی صحنه بردن اثرش با توجه به قابلیت‌های متن و شکل بصری و اجرایی کار از مفاهیم و عناصر اجرایی مختلف بهره می‌برد و به فراخور زمان و مکان اجرا کارش را طراحی و اجرایی می‌کند. ما در اجرای عروسکی از شیوه تلفیقی، تاب تپیل، بونراکو و سایه بهره گرفتیم و هرکدام از این شیوه‌های نمایش عروسکی دارای مفاهیمی هستند و تاثیرات خود را هم دارند. به عنوان مثال در سایه بازی یک تخیل و مفهوم رویاپردازی وجود دارد یا در شیوه بونراکو معلق بودن کاراکترها یا شکل فانتزی کار که ننه سرما و فرزندانش دی، بهمین و اسفند مثل شخصیت‌های ماورایی و آسمانی در نمایش حضور دارند یا در فضای بازیگری زنده و غیرعروسکی با طراحی لباس و گریم فانتزی شبیه به عروسک را با طراحان اثر اجرایی کردیم تا مخاطب ارتباط بهتری با نمایش داشته باشد.

۹] طراحی صحنه چگونه شکل گرفت که لبریز از رنگ‌های متنوع گرم و سرد است؟

در تمامی کارهایم ابتدا ایده‌های ذهنی‌ام را از لحاظ مفهومی و کاربردی با طراحان اثر در میان می‌گذارم و پس از یک هم‌اندیشی به خروجی طراحی ابتدایی و سپس نهایی می‌رسیم و خروجی کار در پایان زاییده فکر من و طراحان کار است و این در حقیقت آن چیزی است که پیش روی مخاطب روی صحنه می‌رود؛ به عنوان مثال نکته قابل اشاره شما در فضای جنگل سردی و سوزناک زمستان باید با رنگ‌های سفید و آبی سرد و نورپردازی مکمل و صحنه عمارت با رنگ گرم قرمز و طلایی باشکوه و پرطمطراق به مفاهیم بصری کار کمک می‌کند.

۹] لباس و عروسک هم در کارتان متنوع و هزینه‌بر است؛ چرا این ایده را عملی ساخته‌اید؟

با توجه به نیاز هر اثر و هر سالتی باید طراح‌ی و کارگردانی صورت پذیرد و طراحی این اجرا را برای تالار

اجرا می‌شود، نمایش «مافیای قجری» است که نویسندگی آن برعهده نیکو جودکی بوده و فاطیما جودکی، تهیه‌کنندگی و کارگردانی آن را انجام داده، همچنین دراماتوزی و مشاور کارگردانی برعهده نادر خسروی بوده است. این نمایش، هرشب ساعت ۲۱ و ۱۵ دقیقه در سالن شماره ۱ عمارت ارغوان روی صحنه می‌رود. مجتبی طباطبایی، مهران باقری، فهیمه معین، نغمه آقازاده، رضا شفایی، مرضیه گل محمدی،

محمدحسن هاشمی، علی کاظم پور، محمدرضا نصیری، زهرا شجاعی و فاطیما جودکی در این اثر نمایشی به ایفای نقش پرداخته‌اند. در خلاصه داستان این نمایش آمده است: بازی از آنجا آغاز می‌شود که مافیای قجری تصمیم خود را عملی کرده و شهر در تب و تاب است. سادگی شهر!... هرکدام دربی حذف دیگری... یا یک طرف یا بی طرف. برنده بازی کیست؟ اولین بازی مافیا و شهروند به زبان تئاتری در دوران قاجار!...

برش

نقدی بر نمایش نگین اسرارآمیز

یک اثر فاخر

در ظاهر امر نمایش نگین اسرارآمیز یک نمایش به نسبت فاخری است برای کودکان، به‌ویژه بچه‌های ۱۰ تا ۱۲ سال. این نمایش فاخر است چون برخوردار از متن به نسبت مفهومی برای کودکان است و در اجرای آن سعی شده از انواع تکنیک‌ها و شکل‌های نمایش عروسکی بهره‌مند شوند. به این موضوع باید موسیقی و طراحی صحنه را هم افزود که با صرف هزینه بر آن شده که هیچ کم و کاستی برای بچه‌ها نگذارد و همه چیز با رنگ و لعاب لازم تبدیل به یک نمایش ارزشمند برای مخاطبانش شود.

داستان نیز برخوردار از آداب و سنن قدیمی است که همین، خود یک افق دید نسبت به مسأله مطروحه به دنبال دارد و از آن سو نیز با آن‌که اقتباسی از یک اثر غربی است اما تبدیل به فضا و شرایط تاریخی ایران شده و ما با برخورد ننه سرما و بهار مواجه می‌شویم و این مواجهه فرهنگی خود یک دلیل مبرهن است که نمایش در ارائه نسبت‌های فرهنگی و فاخر شدن از نگاه دقیق و ظریفی برخوردار است. بخش عمده‌ای از این برخورداری از ساخت فرهنگی و فاخر بودن به نکات فنی و تکنیک‌های بهره برده شده در کلیت نمایش انگشتر اسرارآمیز برمی‌گردد. نمایشی تلفیقی که در آن اثر صحنه‌ای، عروسکی و موزیکال در هم ادغام شده‌اند و ما با مجموعه‌ای از فنون غیرهمسان اما همتراز و موازی برای بهبود یک وضعیت دیدنی‌تر همراه می‌شویم. نمایش با بازی بازیگران از یک سو جاذبه لازم را دارد اما تئاتر عروسکی از توانایی‌های شایان ذکری است که در این اجرا با سه شیوه تلفیقی تاب تپیل (روی نیی)، بونراکو و سایه جاذبه‌های بصری بیشتری را به اجرا تزریق می‌کند و این خود یک امکان بصری برای دیده شدن کار است. زیرا بچه‌ها عاشق عروسک و در واقع ابعاد فضاهای تخیلی و فانتزی هستند. از سوی دیگر نیز در جای جای کار موسیقی و ترانه حضور پررنگی دارد؛ مثل هر تئاتر کودکانه‌ای فضای شاد و پرتحرکی را ایجاد می‌کند و این هم یک جاذبه برای سنین پایین به شمار می‌آید. بنابراین بازیگران که بازی دهنده عروسک می‌شوند و گاهی نیز به آواز و تحرک موزون و هیجان اجرا می‌پردازند، نمی‌توانند مخاطب سردگم بماند.

به هر حال به دلیل حجم مطالب و آموزه‌های موجود در متن می‌توان بهترین مخاطب آن را کودکان کلاس‌های چهارم تا ششم ابتدایی در نظر گرفت که اینها با ترفندهایی ویژه جذب این نوع آثار خواهند شد که صرفا تکنیک‌های نمایشی و بصری نیست؛ برای نمونه وجود یک رازی و قصه‌گو می‌توانست ارتباط بهتری را همسویا کل اجرا ایجاد کند و چه بسا ایجاد جوهر دراماتیک در درام نیز به این قضیه و درک مطلب کمک بسیاری می‌کرد. الان دو جریان موازی در نمایش مطرح است؛ یکی در دربار و دومی در طبیعت که اگر اپیزودها با گره‌افکنی‌ها و نقاط عطف و اوج و گره‌گشایی بازتری همراه می‌شدند، جاذبه‌های نمایشی اثر می‌توانست بالاتر از حد حاضر باشد و یک گام فراتر از یک اثر ارزشمند، ما با یک درام ماندگار به لحاظ جذب این مفاهیم مطروحه، همراه می‌شدیم.

به هر روی، میثم یوسفی می‌خواهد در وادی تئاتر کودک متخصصانه عمل کند و ابزار تکنیکی کارش را به راحتی می‌شناسد و شاید در انتخاب و پردازش متن بایدکمی تلاش بیشتری کند و در محدوده انتظار مخاطبانش وجوه نمایشی را مد نظر قرار دهد و فراتر از یک ارتباط اولیه به دنبال نسبت‌های دقیق‌تر با عمق دید بالاتر نیز باشد و مخاطب را هوشیارتر از زیبایی‌های ظاهری از سالن به بیرون راهی کند.

هستند اما در مجموع با توجه به هزینه‌های تولید نمایش به‌ویژه آثار کودک و نوجوان، حضور یک گروه موسیقی و حضور هر شب بر سر تمرین و اجرا مقرون به‌صرفه نیست.

۹] اما به هر ترتیب این نمایش، موزیکال است ولی در کلیت کار چقدر به اهداف اجرایی‌تان رسیدید؟

با توجه به سن مخاطب، هر چقدر یک نمایش از موسیقی درست و اصولی و شکل بصری بیشتر بهره‌برد با این رده سنی مخاطب می‌تواند همذات‌پنداری بیشتری برقرار کند، برای همین تلاش کردیم که این کلیت در نمایش انگشتر اسرارآمیز شکل بگیرد. مثلاً ما با گریم به عنوان تکمیل‌کننده زبان بدن و از لحاظ دیداری بازیگران را به کاراکترهای عروسک‌ها نزدیک‌تر کردیم تا برای مخاطب کودک و نوجوان قابل‌باورتر باشد.

۹] پردازش نورها چقدر در کل اجرای‌تان سرانجام یافته است؟

بخش دیگری از اجزای یک تئاتر نورپردازی و استفاده از سحر و جادوی رنگ و نور بر صحنه است و از لحاظ بصری و مفهومی طراحی نور در ارتباط حسی بیشتر مخاطب کمک می‌کند و از سوی دیگر تکمیل‌کننده طراحی صحنه و آن چیزی است که روی صحنه دیده می‌شود.

به عنوان مثال برای یک فضای سرد و زمان شب با فیلترهای رنگی آبی یا ایجاد رعد و برق و توفان با استفاده از فلاشر و مه‌ساز یا کم و زیاد شدن درصد نور صحنه می‌توان از لحاظ حسی و معنایی با مخاطب ارتباط کامل‌تری برقرار کرد.

۹] به نظر می‌رسد که به دلیل داشتن مفاهیم چندانکه این نمایش بیشتر برای گروه سنی نوجوان مناسب باشد و چقدر مخاطب شناسی را لازمه موفقیت اجرا می‌دانید؟

از لحاظ سنی گاهی نمی‌توان به‌طور قطع مخاطبان خردسالان، کودک و نوجوان را از یکدیگر تفکیک کرد، همان‌طور که در هر شب اجرا مخاطبانی از طیف سنی چهار یا پنج سال تا ۱۲ سال به همراه پدر و مادر و گاهی پدربزرگ و مادربزرگ و کل خانواده‌ها به دیدن تئاتر ما می‌آیند و هرکدام به فراخور سن و برداشت ذهنی‌شان نمایش را تحلیل کرده و نظر می‌دهند.

باید در تکمیل این بحث مثالی بزنم که سن بلوغ و رشد خردسالان، کودکان و نوجوانان در جغرافیا و فرهنگ‌های مختلف متفاوت است و همین امر اجرایی نمایش را پیچیده‌تر می‌کند. ما با آگاهی بر همین مسائل سعی کردیم در کلیت اجرا مخاطب را با داستانی روان، پندآموز و آموزنده روبه‌رو کنیم.

برش

اهمیت تولید نمایش برای کودکان

به‌طور کلی در شرایط فعلی تولید یک اثر بسیار هزینه‌بر است و گاهی آثاری مثل انگشتر اسرارآمیز که از عناصر و عوامل درجه یک و ممتاز تئاتری کشور بهره می‌برد، در تولید و هزینه‌هایش بسیارگران و پرهزینه تمام می‌شود و اگر بخواهم به‌صورت تقریب برآورد این اثر را اشاره بنمایم به صورت تقریبی حدود ۴۵۰ تا ۵۰۰ میلیون هزینه دارد و به‌نظر این وظیفه مرکز هنرهای نمایشی و وزارت ارشاد است که به کمک گروه‌های نمایشی کودک و نوجوان بیایند، تولید نمایش‌های باکیفیت برای کودکان و نوجوانان باعث یمه شدن کودکان سرزمین مان در برابر آثار مغرب محصولات خارجی که به‌شکل گسترده در دسترس کودکان است، می‌شود. باید توجه داشتیم باشیم که گروه‌های نمایشی کودک و نوجوان با همه کم و کاستی‌ها، آثارشان را تولید و به عشق مخاطبان روی صحنه می‌برند و چراغ این راه و مسیر را برای مخاطبان شان روشن نگه داشته‌اند. خدا را شکر می‌کنم تاکنون همه نوع مخاطبان خاص و عام همگی با کار ما ارتباط بسیار خوبی برقرار کردند و در طول این اجراها مخاطبانی را داریم که برای سومین بار در سالن اجرا حضور داشته‌اند و البته گواه این موضوع نظرات موجودی است که مخاطبان در فضای مجازی منتشر کرده‌اند.

یادمان

درگذشت یک مترجم جوان

حوزه ادبیات و هنر گروه کودک و نوجوان، دیروز شاهد یک خبر تلخ بود و جامعه ادبی، فرهنگی و رسانه‌ای یک چهره جوان و فعال و یک مترجم گزیده‌کار اما خوب را از دست داد. یلوفر امرایی، مترجم-روزنامه‌نگار که فرزند اسدا... امرایی، مترجم پیشکسوت ادبی است، دیروز در سن ۳۵ سالگی درگذشت. این مترجم جوان که دارای سابقه ابتلا به بیماری زمینه‌ای بود، صبح دیروز دچار افت شدید قند شد و درگذشت. یلوفر امرایی در فهرست مترجمان برگزیده کودک و نوجوان جشن لاکبشت برنده بود. لاکبشت برنده، فهرستی است که جمعی از کارشناسان و نویسندگان ادبیات کودک و نوجوان، آن را تهیه و به مردم و جامعه کتابخوان معرفی می‌کنند. حضور آثار یک نویسنده یا مترجم در این فهرست، نشان دهنده کیفیت اثر اوست. مشهورترین ترجمه یلوفر امرایی «آشپزخانه خانم گیلان» بود که کتاب داستانی برای کودک، نوشته سیلیا پلات، شاعر و نویسنده مشهور آمریکایی است. از دیگر آثار این مترجم می‌توان به «با یک فکر یکر چه کار می‌توان کرد» و «ساعت‌ها: کتاب فعالیت همراه با نقاشی، رنگ آمیزی و برجسب» و «آموزش در خانه (عددها)» اشاره کرد. مراسم تشییع و تدفین یلوفر امرایی متعاقبا اطلاع‌رسانی می‌شود.

قاب

گام آخر جشنواره خیمه شب بازی

نخستین جشنواره سراسری خیمه‌شب‌بازی که با مدیریت ستاره اسکندری در روزهای پایانی اردیبهشت‌ماه برگزار گردید، به مناسبت شهادت رئیس‌جمهور و همراهانش با تأخیر در معرفی برگزیدگان روبه‌رو شد و بر همین اساس روز سه‌شنبه ۸ خردادماه اختتامیه نخستین جشنواره خیمه‌شب‌بازی با معرفی گروه‌های برگزیده، تقدیر و بزرگداشت از چهره‌های مطرح عرصه خیمه‌شب‌بازی برگزار خواهد شد.

«شاید» در تئاتر شهر اجرا می‌شود

نمایش «شاید» به نویسندگی و کارگردانی اسماعیل نجار در سالن چهارسو تئاتر شهر روی صحنه می‌رود. اسماعیل نجار، فارغ‌التحصیل دکتری ادبیات نمایشی از دانشگاه ایالتی اوهایو آمریکا و استادیار گروه ادبیات نمایشی دانشگاه تربیت مدرس در تازه‌ترین تجربه

کارگردانی خود به موضوع مهاجرت نخبگان پرداخته است. دراین نمایش که از فردا ساعت ۲۰ در سالن چهارسو، مجموعه تئاتر شهر روی صحنه می‌رود، بهروز پناهنده، الهه شه‌پرست، پیمان محسنی، مینا شفیعی، شیما حکیم‌پور، علی اکرمی و امیر موسی کاظمی ایفای نقش می‌کنند. همچنین بابک کیوانی به عنوان آهنگساز، آرش محمدی به عنوان طراح صحنه، دینا یوسف پور به عنوان طراح لباس، رضا خضریی به عنوان طراح نور و حامد کاظمی به عنوان طراح پوستر، گروه طراحان نمایش شاید را تشکیل می‌دهند. دیوگر عوامل این نمایش عبارتند از: مدیر تولید: حسن معینی، مدیر صحنه: محمد ضحیمی، منشی صحنه: صفورا حلیمی، گروه کارگردانی: سیدمحمد جواد سیدی زاده، شهاب صفاری‌نیا، امیر بهادر قرقانی، عکاس: محمد ضحیمی و مجری طرح: خانه هنر میرا.